

BWRDD GWELLA A CHYNALIADWYEDD

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 25 Ebrill 2013 (11:00 am)

PRESENNOL: Cyngorydd Alex Aldridge (Cadeirydd)
Prif Weithredwr

Pwyllgor Gwaith : Cyngorwyr W. J. Chorlton; K. P. Hughes; R. Ll. Hughes; O. Glyn Jones; Bryan Owen; G. O. Parry, MBE; R. G. Parry, OBE.

Cadeiryddion Sgriwtini : Cyngorydd Selwyn Williams.
Dirprwy Brif Weithredwr; Cyfarwyddwr Datblygu Cynaliadwy;
Cyfarwyddwr Dysgu Gydol Oes; Pennaeth Swyddogaeth
(Adnoddau); Rheolwr Rhaglen Wella Gwasanaethau Plant (JD)

WRTH LAW: Rheolwr Gwasanaethau Pwyllgor.

HEFYD YN BRESENNOL: Mr. Steve Pomeroy a Ms. Lisa Hughes (Llywodraeth Cymru); Mri. Andy Bruce a Huw Lloyd Jones (Swyddfa Archwilio Cymru); Mr. Mark Roberts (Arolygydd Awdurdod Lleol, AGGCC).

YMDDIHEURIADAU: Cyngorwyr L. Davies, K. Evans, T. Lloyd Hughes, Comisiynwyr Byron Davies a Mick Giannasi; Yr Athro Mel Ainscow (Cadeirydd Bwrdd Adfer Addysg Ynys Môn); Ms. Tanis Cannic (Rheolwr Prosiect Bwrdd Adfer Addysg Ynys Môn).

Dyweddodd y Cadeirydd mai hwn mae'n debyg fyddai'r cyfarfod olaf y byddai'r Comisiynwyr yn rhan ohono fel rhan o'r Ymyrraeth yn y Cyngor hwn. Roedd am fynegi ei werthfawrogiad cywiraf i'r Arweinydd, y Pwyllgor Gwaith, y Cadeiryddion Sgriwtini, Llywodraeth Cymru, Swyddfa Archwilio Cymru, AGGCC, Bwrdd Adfer Addysg Ynys Môn a'r swyddogion perthnasol am eu gwaith yn trawsnewid yr Awdurdod hwn dros y ddwy flynedd ddiwethaf. Talodd deyrnged arbennig hefyd i'r Cyngorydd G.O. Parry, MBE am ei wasanaeth a'i ymrwymiad i lywodraeth leol dros nifer o flynyddoedd a dymunodd yn dda iddo yn ei ymddeoliad. Byddai'r Comisiynwyr yn mynychu'r cyfarfod arbennig o'r Cyngor ar 23 Mai 2013 lle y gobeithir y bydd y Gweinidog yn cyhoeddi bod yr Ymyriad ym Môn wedi dod i ben. Dymunodd bob llwyddiant i'r Awdurdod i'r dyfodol.

1. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Dim i'w ddatgan.

2. YMDDIHEURIADAU

Fel yr uchod.

3. COFNODION

Cyflwynwyd a chadarnhawyd fel cofnod cywir gofnodion y cyfarfod o'r Bwrdd Gwella a Chynladwyedd a gynhaliwyd ar 28 Chwefror 2013.

4. HUNANASESU CYNGOR SIR YNYS MÔN - EBRILL 2013

Dywedodd y Cadeirydd fod y Comisiynwyr wedi paratoi eu hunan asesiad eu hunain ac ar sail yr wybodaeth oedd yn eu hadroddiad a rhai blaenorol dros y ddwy flynedd ddiwethaf, byddent yn argymhell i'r Gweinidog fel a ganlyn:-

- *Y byddai'r Gweinidog yn dod ag Ymyriad Llywodraeth Cymru yng Nghyngor Sir Ynys Môn i ben pan ddaw'r Gorchymyn Gweinidogol cyfredol i ben ar 31 Mai 2013;*
- *Bod y Gweinidog yn gohirio gwneud penderfyniad ffurfiol hyd 9 Mai 2013 fel y gall wneud asesiad pellach oddi wrth y Comisiynwyr i nodi unrhyw faterion fydd yn codi o anwythiad y Cyngor newydd.*

Cafwyd adroddiad gan Y Dirprwy Brif Weithredwr – Yr adroddiad hwn oedd yr adroddiad hunanasesu cyntaf a baratowyd gan y Cyngor ac roedd yn delio â'r cyfnod rhwng Tachwedd 2012 i Ebrill 2013 a'r trawsnewid yn ôl i reolaeth wleidyddol leol.

Roedd yr adroddiad yn nodi cynnydd yn erbyn cylch 180 diwrnod y TUA oedd wedi ei lunio i gyfarfod ag anghenion blaenoriaeth pob un o'r chwe thema allweddol ac yn amlinellu meysydd gwaith blaenoriaethol fyddai'n canolbwyntio sylw'r cyfnod gwella a chynaliadwyaeth oedd ar ddod. Tra bod cynnydd sylweddol wedi ei wneud, roedd yna hefyd beth llithriad ac roedd y rhain wedi eu nodi o fewn yr adroddiad gan eu statws CAG. Nid oedd yr un ohonynt yn goch ond fe nodwyd ychydig fel rhai amber ac roedd angen gwneud mwy o waith arnynt.

Yn unol â datblygiadau parhaol yr Archwilydd Cyffredinol byddai hunan asesiad blynyddol o'r fath yn cael ei integreiddio o fewn cylch cynllunio busnes y Cyngor er mwyn gallu gwneud hunan arfarniad beirniadol o berfformiad ac er mwyn nodi ffrydiau gwaith blaenoriaethol yn y dyfodol.

Roedd nifer o heriau sylweddol yn wynebu'r sefydliad yn ystod y cyfnod gwella a chynaliadwyaeth cyfredol ond byddai'r syniad clir o bwrpas a chyfeiriad o fewn y TUA yn galluogi i'r sefydliad gymryd agwedd ffocysedig at wneud penderfyniadau a rheoli risg i ddod dros y rhwystrau y byddai'n sicr o'u hwynebu. Byddai anwytho gweinyddiaeth wleidyddol newydd yn brawf y byddai'r pwysigrwydd a roddwyd ar Bwyllgor Gwaith newydd ar ôl yr etholiad yn gweithio'n agos gyda'r TUA i berchenogi a gyrru'r newid trawsnewidiol yn allweddol i sicrhau y bydd adferiad cynaliadwy tymor hirach yn cael ei gyflawni.

Roedd y newid a welwyd dros y chwe mis diwethaf yn dangos yr awch a'r parodrwydd am newid ymysg y TUA. Roedd llwyddiant yr hyn sydd angen ei ddarparu dros y chwe mis nesaf yn dibynnu lawer iawn ar reolaeth weithredol y Cyngor.

Gyda'r ynni, brwdfrydedd a'r synnwyr pwrpas clir yn datblygu o dan gyfarwyddyd y Byrddau Rhaglen fe all y Cyngor hwn, ac fe fydd, yn parhau i reoli ei waith yn annibynnol o ymyrraeth allanol. Byddai'r Byrddau Rhaglen yn gyrru'r cynllun trawsnewid ymlaen dros y 4 blynedd nesaf. Cylchwyd esiamplau yn y cyfarfod o'r math o wybodaeth fyddai'n cael ei chyflwyno ym mhob Bwrdd Rhaglen. Roedd disgwyl y byddai rhai o aelodau'r Pwyllgor Gwaith a rhai aelodau Sgriwtini yn aelodau o'r byrddau hyn. Byddai gan rai rheolwyr canol hefyd ran yn parhau'r ethos hwn drwy'r holl sefydliad. Gallai pob Bwrdd Rhaglen hefyd ofyn am gefnogaeth allanol, h.y. gan Swyddfa Archwilio Cymru.

Roedd Ffactorau Llwyddiant Critigol wedi eu nodi i ddangos y gwelliannau sef:-

- Moderneiddio gwasanaeth yn cynnwys trawsnewid gwasanaeth cymdeithasol, gwell darpariaeth hamdden a moderneiddio ysgolion;
- Ailstrwythuro'r Tîm Rheoli wedi ei alinio i'r cynllun trawsnewid;
- Cynllun Anwytho Aelodau cynhwysfawr i roi gwybodaeth i Aelodau newydd am y cynllun trawsnewid, ei raglenni gwaith cysylltiol a'r cof corfforaethol;
- Sicrhau cynllun corfforaethol ffocysedig wedi ei alinio i'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolog;
- Strategaeth TG effeithiol i allu gwireddu'r cynllun trawsnewid;
- Cwblhau'r prosiect Arfarnu Swyddi o dan y strwythur llywodraethu rhaglen a sefydlwyd.

Yn waelodol i allu cyflawni'r ffactorau hyn oedd y dull o sicrhau ymgysylltiad cydranddeiliaid. Nodwyd hyn fel y cam pwysig nesaf oedd yn torri ar draws terfynau ac ar draws y sefydliad ac yr oedd angen iddo fod yn bellgyrhaeddol i wella credinedd y Cyngor dros y cyfnod gwella a chynaliadwyaeth oedd ar ddod.

Roedd yna hefyd risgiau i gyflawni'r ffactorau llwyddiant critigol hyn fel oedd i'w weld dan bob thema yn yr adroddiad ac wedi eu casglu yn Atodiad 2. Byddai darparu ar yr uchod trwy reoli'r risgiau hyn yn dangos ymhellach bod y Cyngor yn arwain ac yn datblygu'r cydrannau oedd yn hanfodol mewn sefydliad sector cyhoeddus aeddfed yn gweithredu yn yr hinsawdd economaidd gyfredol.

Cylchodd y Dirprwy Brif Weithredwr ganlyniadau'r adborth o'r sesiynau staff Rhaglen Trawsnewid a gynhaliwyd yn ddiweddar, oedd yn dangos yn glir bod y neges o ran newid a thrawsnewid bellach yn treiddio ei ffordd i lawr drwy'r Awdurdod ac roedd y staff at ei gilydd yn frwd iawn ynglŷn â'r ffordd ymlaen.

Roedd ailstrwythuro'r Penaethiaid Gwasanaeth wedi ei gymeradwyo mewn egwyddor gan y Cyngor ar 16 Mai a byddai proses cynghori fewnol yn cychwyn yn awr ar y newidiadau Gwasanaeth arfaethedig. Y dyddiad targed i gwblhau'r broses oedd 1 Hydref 2013.

Dywedodd Mr. Huw Lloyd Jones y byddai Swyddfa Archwilio Cymru yn atal rhag gwneud sylw ond eu bod i raddau helaeth wedi eu plesio gan yr hyn oedd wedi ei gyflawni hyd yn hyn.

Nododd Mr. Steve Pomeroy na fyddai gan Lywodraeth Cymru ddiddordeb yn y rhai fyddai'n cael eu hethol nac yn y Grwpiau Gwleidyddol yn dilyn yr Etholiad. Yr hyn oedd ei angen oedd sefydlogrwydd yn y Cyngor.

Roedd y gwaith oedd wedi ei amlinellu yn yr adroddiad yn uchelgeisiol i unrhyw sefydliad, heb sôn am un bychan fel Ynys Môn. Roedd cynnydd yn edrych yn dda ond roedd yna lawer o waith i'w wneud. Roedd yn siŵr y byddai yna ddrws agored gan sefydliadau fel Swyddfa Archwilio Cymru, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, Llywodraeth Cymru, ac ati o safbwynt unrhyw gefnogaeth neu arbenigedd yn y dyfodol.

O safbwynt adborth gan staff, roedd yn credu fod nifer o'r ymatebion yn rhai wedi eu dosbarthu fel 'efallai'. Efallai bod staff yn amharod yn y cyfarfod cyntaf i roi adborth cadarnhaol na negyddol. Roedd yn bwysig i'r Awdurdod bod staff yn ffurfio barn yn hyn o beth.

Roedd hefyd yn credu y byddai'n syniad da pe bai gwahoddiad yn cael ei roi i groestoriad o staff o'r Awdurdod i fynychu cyflwyniad y Gweinidog ar 23 Mai 2013.

Mewn ymateb dywedodd y Prif Weithredwr mai un rhan allweddol o anwytho'r Cyngor newydd fyddai'r angen i ddod yn sefydliad a fyddai'n edrych fwyfwy tuag allan ac a fyddai angen cynyddu'r lefel o gydweithredu a chydweithio ag awdurdodau eraill a hefyd dderbyn yr angen y byddem angen cefnogaeth allanol ac y byddai rhyngweithio gydag asiantaethau allanol i sicrhau y byddai momentwm y rhaglen drawsnewid yn parhau.

Diolchodd yr Arweinydd ac aelodau'r Pwyllgor Gwaith a'r Prif Weithredwr i'r Comisiynwyr am y cymorth gwerthfawr yr oeddent wedi ei roi i'r Cyngor hwn dros y ddwy flynedd ddiwethaf yn symud y rhaglen drawsnewid yn ei blaen.

Cymeradwyodd y Bwrdd Gwella a Chynaliadwyaeth y cynnydd sy'n cael ei wneud yng nghyswllt y broses hunan arfarnu gan yr Awdurdod.

5. DIWEDDARIAD AR DDATBLYGU BWRDD ADFER ADDYSG YNYS MÔN.

Dywedodd y Cyngorydd G.O.Parry, MBE, bod ganddo rai pryderon. Yn gyntaf, bu newid yn aelodaeth y Bwrdd Adfer Addysg. Roedd yn teimlo ei bod yn bwysig cael cysondeb fel y gellid cefnogi'r digwyddiadau cyfredol. Roedd hefyd yn ystyried y byddai'r awdurdod mewn sefyllfa, pe bai cyllid ar gael ar gyfer dwy ysgol 21 Ganrif newydd, i drawsnewid y ffordd yr oedd y cyhoedd yn gweld y rhaglen resymoli ysgolion.

Roedd yn ddiolchgar iawn i'r Cyfarwyddwr am y gwaith yr oedd wedi ei wneud ac am drawsnewid sawl agwedd o'r gwasanaeth addysg ym Môn.

(a) Ar ran Rheolwr Prosiect y Bwrdd Adfer Addysg, cafwyd adroddiad llafar gan y Cyfarwyddwr Dysgu Gydol Oes ar gyflwyniad Estyn i'r Bwrdd Adfer Addysg oedd wedi ei gynnal ddydd Mercher diwethaf. Tynnwyd sylw at y pwyntiau canlynol a gyflwynwyd gan Estyn:- Yn y cyfnod ers yr archwiliad fe ymddengys bod y sylfeini cadarn a roddwyd yn eu lle mewn ymateb i'r argymhellion, wedi cryfhau'r gwasanaeth.

- Penodiadau allweddol ar lefel strategol sydd wedi ychwanegu capasiti perthnasol.
- Prosiectau trawsnewid allweddol fel ad-drefnu ysgolion yn cael eu rheoli'n gorfforaethol. Rhwystrau allweddol i gynnydd yn cael eu nodi'n well a'r awdurdod wedi cymryd camau i'w symud ymaith.
- Aelodau taledig gyda gwell gwybodaeth ac yn cryfhau eu dealltwriaeth o welliannau mewn ysgolion.
- Penodiad dros dro i swydd Uwch Reolwr Gwella Ysgol a chynhwysiad wedi ychwanegu capasiti.
- Safonau yn codi ym mhob maes allweddol, ond gormod o ysgolion a phynciau'n perfformio yn is na'r disgwyl.
- Presenoldeb mewn ysgolion wedi gwella ar lefel awdurdod ond mae hyn yn wir am bob awdurdod yng Nghymru.
- Cynllunio Busnes, rheoli risg a hunan arfarnu ar lefel y gwasanaeth wedi gwella.
- Mae gan aelodau etholedig farn fwy cywir am lefydd gweigion mewn ysgolion ac maent yn derbyn bod angen newid. Mae gwaith gwerthuso a chynllunio y stad ysgolion yn cael sylw'n gorfforaethol. Ymddengys bod strwythurau a rheoli rhaglen ac atebolrwydd effeithiol yn eu lle i yrru gwelliant.

Ymddengys bod yr awdurdod wedi gwneud ymdrechion sylweddol ers yr archwiliad a'i fod wedi gwneud cynnydd priodol yn erbyn yr holl argymhellion allweddol.

Nododd y Bwrdd Gwella a Chynaliadwyedd yr adroddiad gan groesawu'r cynnwys.

(b) Cyflwynwyd – Adroddiad gan y Cyfarwyddwr Dysgu Gydol Oes yn tynnu sylw at y gwaith oedd wedi ei wneud ers archwiliad Estyn ac yn pwysleisio'r cynnydd a wnaed mewn perthynas â'r canlyniadau disgwylidig a nodwyd yn y cynllun gweithredu ôl arolwg.

Yr asesiad cyffredinol oedd bod cynnydd boddhaol iawn wedi ei wneud mewn perthynas â'r holl argymhellion. Fodd bynnag roedd angen sefydlu record o gyflawni mewn perthynas â materion allweddol fel codi safonau, presenoldeb a moderneiddio ysgol a'i ddatblygu cyn yr ymweliad nesaf gan Estyn.

Nododd y Bwrdd Gwella a Chynaliadwyaeth yr adroddiad gan groesawu ei gynnwys.

6. DIWEDDARIAD AR GYNNYDD YN Y GWASANAETHAU PLANT.

Cyflwynwyd – Adroddiad cynnydd gan y Rheolwr Gwella Gwasanaeth yn erbyn y Cynllun Darparu Gwasanaeth.

Adroddwyd – Roedd diwedd 2012-13 wedi gweld sefydlogrwydd parhaol yn y Gwasanaeth a gwasanaethau'n cael eu darparu mewn ffordd gynaliadwy. Roedd hyn yn erbyn cefndir o alw ar wasanaethau oedd wedi parhau'n uchel ac o ran y niferoedd oedd ar y Gofrestr Diogelu Plant, roedd wedi cynyddu'n sylweddol.

Roedd Para 2 yr adroddiad yn cyfeirio at y cynnydd a oedd wedi ei wneud gyda chyfeiriad ym Mhara 3 yr adroddiad at rai meysydd o bryder a heriau oedd yn parhau.

Roedd yna ystod o heriau y byddai'n rhaid i'r Gwasanaeth ymateb iddynt dros y flwyddyn i ddod a thu hwnt, ac roedd Cynllun Busnes 2013-14 wedi ei ddatblygu a'i gytuno gan Fwrdd Gwella'r Gwasanaeth ac roedd y manylion i'w gweld ym Mhara 3.2 yr adroddiad.

Yr her i'r Gwasanaethau Plant oedd parhau gyda'r gwelliant ar draws yr holl feysydd, gan wneud hynny yn broses barhaol a chynaliadwy, tra hefyd yn mynd i'r afael yn llwyddiannus â'r pryderon parhaol a difrifol ynglŷn â recriwtio gweithwyr cymdeithasol a rheolwyr. Roedd yna heriau sylweddol i'r gwasanaeth fel ym mhob rhan o'r Gwasanaethau Cymdeithasol, wrth i fodolau darparu a phatrymau galw altro. Yn ogystal â chynnal ei ddyletswyddau statudol rhaid i'r Cyngor hefyd roi ei hun mewn sefyllfa i allu ymateb a hefyd arwain ar ystod o sialensiau newydd.

Gofynnwyd cwestiynau gan rai o'r aelodau ac ymatebwyd iddynt gan y Rheolwr Gwella Gwasanaeth mewn perthynas â ffigurau trosiant a chadw o fewn y Gwasanaeth. Roedd problemau recriwtio'n cael eu gweld ac un o'r materion allweddol gyda hyn oedd cyflogau.

Diolchodd y Deilydd Portffolio i'r Gwasanaeth am eu gwaith yn hyn o beth gan longyfarch y gweithwyr ar y cynnydd a'r gwelliant sylweddol oedd wedi digwydd dros yr 18 mis diwethaf. Roedd yn bwysig bod y cynnydd hwn yn cael ei gynnal a'i wella lle bynnag yr oedd hynny'n bosibl.

Nododd y Bwrdd Gwella a Chynaliadwyaeth gynnwys yr adroddiad a'r cynnydd a wnaed.

Daeth y cyfarfod i ben am 11:55 a.m.

**COMISIYNYDD ALEX ALDRIDGE
CADEIRYDD**